

Szár az Miklós György

A KOPONYA-KÖNYVTÁR

Sokszor játszom azzal, hogy felépítem a fejemben apám könyvtárát. Nem egyszerre az egészet. Mindig csak egy darabkáját. Olyankor azt gondolom, hogy a koponyám a könyvtár. Nagy figyelemmel építkezem. Mint a türelemüvegbe hajót, bányát, Golgotát álmódó megszállott.

Olvastam egyszer egy tengerészkapitányról. Vén tengeri medve. Londoni tetőtéri lakásának magányában azzal múlatja a vánszorgó időt, hogy hajómodelleket készít. Fejben. Fekszik az ágyán, és gondolatban megépíti a hajókat, amiken szolgált. Hajótőke, bordák, orrtőkék, könyökidomok, palánkok, fenéksúly. Rézszegek és a kátrányos kóc. Árbocok, vitorlák, ezeryi kötél. Csigák, hágcsók, csónakok, fegyverzet. A legkisebb apróság, a konyhai tökgyalu sem maradhat ki.

Az ő módszerét követem. Minden apróságra ügyelek. A kötésekre, a kármin-tetű vérével festett fedelekre, a mohazöld és avarbarna gerinczekre. Az aranyozott bőrre. Csontsárga pergamenekre, réz kapsokra és bronz szegecsekre. Májvörös és babiloni kék előzékekre. Bíbor pecsétviaszokra, cápabőr-ezüst fedelekre, palmettás és griffes nyomdai cifrákra. Etruszk és umbriai alfabetumok betűire. Ökörhugyozásszerű busztrofedonokra. Minusculákra és maiusculákra. Dülöngélő talpasok battalionjaira, groteszkek regimentjeire, ciradás gótok és darabos kiskapitálisok hadaira. A ligatúrák rejtelseire és a moiré délibábjaira. Kantnikra, oromszegőkre, leporellókra. Lakkokra és enyvekre. Bevalom, az orrom gyenge. A szagokkal boldogulok a legnehezebben.

A koponyám a könyvtár. Csontfalú gömb, mégis végtelen. A kilincs magasan a fejem fölött. Ahogy belekapaszkodom, és lefelé húzom, nem nyikordul, némán tárul az ajtó, mert apám ügyel a zsirózásra. Azzal az izgalommal, a felfedezés vágyával lépek a könyvtárba ma is, amivel gyerekkoromban. Szemem zárva, mégis mindent látok. Jobbra fordulok, az ívelt lépcsőfeljáró mögé megyek. Ma ott kezdem. Ujjbeggyel megérintem a legközelebb eső könyv gerincét. A tapintásból is tudom, hogy mi az. Johann Weichard Valvasor *Theatrum mortis*ának első kötete, melynek címlapján pálmafák alatt, strucctoll-legyezős szere-

csen szolgák kíséretében, ölében majmokkal, vállán papagájjal vonul be a városkapun a harci elefánton trónoló, diadalittasan vigyorgó csontváz, a halál.

Mellette *Mahomet Alcoránja* és Francisco de Monzón tévelygőknek szánt iránytűje, a *Norte de Ydiotas*.

Hányszor, de hányszor lapoztam végig a jezsuita Hieronymo Natali matematikai pontosságú képeskönyvének oldalait?

Betéve tudtam a *Lázálmok Atlaszának* borzalmas históriáit.

Fél délutánokat töltöttem Antoine Sucquet és Sebastião Izquierdo képregényeinek színezgetésével.

Hatéves voltam, amikor apám arab talizmánkatalógusokat adott a kezembe. Vaskos illuminációkat, démonidéző kézikönyveket. „Ha jó talizmánt készítesz – állítja 888-ban a számok varázslója, Szábit Ibn Kurra –, azzal kiűzheted Bászra kikötőjéből a patkányokat.”

Asztrológiai műveket lapozgattam. Csillagászati traktátusokat és a toledói mágusiskola szakkönyveit.

Olvastam Maríá de Jesus, a granadai szent asszony visszaemlékezéseit.

Pedro de Valencia boszorkányokról írott értekezéseit, melyekből kiderül, hogy a Sátán hangja halk, rekedt és szomorú, a fingja bűdös, mint a döggút, s ha meggyújtják, fekete lánggal ég, a korma viszont piros.

Olvastam az 1526-ban Granadában összehívott inkvizítor-értekezlet teológusainak és büntetőbíráinak jelentését a navarrai csecsemőgyilkosságokról.

Olvastam a bibliát mandarin kínaira fordító Vaini bíboros briliáns dolgozatát – a címe: *Negyvenkét lilium* – arról a negyvenkét esetről, melyben megengedhető az öngyilkosság.

A gironai Nicolau Aymerich inkvizítor kedves kis kézikönyvét, a címe: *Directorium Inquisitorum*, melyből kiderül, hogy a kút is, és a tükör is az égre néz.

Nem hiszem, hogy sokan vagyunk a földön, akik átrágtuk magunkat Marcantonio Colonna di Paliano terjedelmes naplóján, melyeket Rómában, a Capitolium dombján, a Santa Maria in Aracoeli templom egyik kamrájában, elboruló elmével írt. A lepantói tengeri ütközet egykori hőse, a pápai gályák parancsnoka azt igyekezett számba venni, hány módon látta erőszak által kimúlni az embert.

Olvastam Turibiusz rémálmaid. Lima érseke, Peru szentté avatott apostola kecsua nyelven jegyezte fel szörnyalakkal hemzsegő vízióit. Észbontó, de a latin fordítás pocsek.

Olvastam a *Book of Martyrs* komor históriáit. Három vaskos babiloni-kék kötet, bennük a bostoni hulló, John Foxe kéjes látomásaival, melyekben minden megeshet a protestánsokkal. Izzó fogók. Fortyogó olaj. Élő húson rágcsgáló rágcsgálók.

Egy sorral lejjebb folytatom.

A fájdalmas végtelen. Habakkuk Guldinus, a rejtőzködő zsidó, a marannus, aki előbb ötvösből kalmár lett, aztán kalmárból jezsuita, végül matematikus. Ő írta, és úgy intézte, hogy a halála után jelenjen meg. A kínzás matematikája. Japáni példákat hoz. A cél a lassúság és az esztétikum. Hosszadalmasan és szépen ölni. Valamit közelíteni, de sosem érni el. Kortársairól szól, térítő jezsuitákat gyötörnek benne.

Mellette egy fedél nélküli, vaskos kötet. Zugarramurdi és Urdax parasztasszonyainak vallomásai, melyeket a szegény euskaldunák a logroñoi inkvizíciós törvényszék előtt tettek 1610-ben, és amelyben beismerték, hogy mindannyian boszorkányok, és a Valle del Macho Cabrío, a Bakkecske-völgy komor sziklacsarnokában pucéran táncolták körül az ördögöt, a rothadó hal szagát árasztó varangykirályt.

Szemem csukva, hanyatt fekszem az ágyamon. Balra fordulok a könyvtárban. Elmegyek a lépcső alatt. Jobbra fordulok. Pontosan tudom, ha kinyitom, mit fogok látni. Éppen szemmagasságban a *Vita Attilae Regis Hunnorum* kicsiny kötetének kell lennie. Calanus Coelius munkája. A Kalán nemzetségből származó dalmát kormányzó és pécsi püspök 1200 körül másolta. A meggypiros gerinc úgy virít a gesztenyebarna kötések között, mint az átvérzett kelme. Apám egy 1523-as kiadásra tett szert. A szöveg fantáziátlan, igazából a képek érdekesek. Képzeld el, a metsző hol merengő remeteként, hol könyvtárban gubbasztó papként, hol meg a cabinet de curiosités-jében, csodakamrájában gunnyasztó tudósként ábrázolja a hun királyt.

Kinyitom a szemem.

Tévedtem volna? Hogy lehet az? Guillaume de Rubrouck: *Itinerarium*.

Mi történt? Amúgy nem rossz, csak hogy kerül ide? A legjobb keleti beszámolók egyike. A kételkedő flamand semminek sem hisz, csak a két árgus szemének. „*Úgy tartják a régiek, hogy ami elképzelhető, kimondható vagy leírható, az létezik. Én nem hiszem. Ázsia sivatagaiban és vadonjaiban*

állati és emberi szörnyetegeket kerestem, amilyenekről Isidorus és Solinus regél. Sosem láttunk erre ilyeneket, mondták, bármerre jártam és kérdezősködtem is. Konstantinápolyban húzta lábára a vándorok saruját. 1253 áprilisában Bizáncból indult a tatár kán udvarába. Tökmag kis ferences volt, de felettébb okos. Mielőtt nekivágott az ismeretlennek, átböngészte Julianus barát, Riccardus és Plano Carpini feljegyzéseit is. Nem. Állítom, hogy ő nem vágyta a vértanúságot.

Hát persze! A tükör. Elfeledkeztem a tükörről. Megcsalt a tükör. Az Attila élete a másik oldalon van. Amikor kislány voltam, és kibújtam a galériára kanyarodó lépcső alól, először egy tükörben pillantottam meg a könyvek gerincét. A könyvtár északi falán, a mennyezetig érő polcok közt volt egy felnőtt embernél magasabb velencei tükör, melyet apám nem szereltetett le, és amibe ő maga sosem merészelt belenézni.

- A tükör nem valóság, mondta. Eltereli a figyelmet. Hamis világba vezet.

Egyszer elővettem, elébe tettem és felcsaptam Johannes Hartlieb munkáját. *A tiltott tudományok könyvét.* Abban a hónapban adták ki, amikor Hunyadi és Kapisztrán a törököt verte Nándorfehérvár alatt. Azokra a sorokra hívtam fel a figyelmét, melyekben arról értekezik, hogy ha a tükrünket megszenteljük, akkor démonok helyett angyalokat láthatunk benne. Nevetett.

- Kisasszony, maga rafinált kisasszony. De én mégsem fogom megszeretni a tükröket. De maga csak próbálja ki. Hozzon egy viola szenteltvizet a Teréz-templom szenteltvíztartójából. Nézzen bele a tükörbe. Aztán hintse meg a vízzel, és nézzen bele megint. Ugyanazt fogja látni. A démonok és az angyalok is mi magunk vagyunk.

Örvendezek.

Még a tévedésem is a hűséget szolgálja.

Kinyitom, majd újra lehunyom a szemem.

Az égbe, mint tükörbe, mélyen magamba nézek. Szent Pállal mondom: „per speculum in aenigmate”. Innen haladok tovább. Jobbról balra.

Stauromachia. Taurinus István 1519-es munkája. Négyéves voltam, amikor apám felolvasta nekem. „Íme, a pénz, az arany, mit a kard s a halál se riaszt meg, / emberi minden szent törvénynek felkavarója / pénz, csak a pénz. Fő rossz, első baja mind a bajoknak. / Vész és mérég a pénz, hitvány javak alja, legalja. / Mindig a pénz indít vad háborúságokat / Já

a nyomán a halál, a viszály, a csel, esküszegések, / száműzetés meg a harc, rablás, orzás, a hamisság. / Benne keresd bűnök gyökerét; légy bármi nagy ember, / annál jobban hajt az aranyra a kapzsi mohóság, / mely mivelünk születik.” Tetszett akkor, és tetszik ma is.

Széfer ha-Kuzari, a kazár király története. 1140 körül írta Júda ben Semuél Halévi, Gerona város kabbalistáinak egyike. Rabbi Móse ben Maimonnal és az örökké rosszkedvű Vak Izsákkal együtt vallja, hogy ha nincs túlvilág és lélekvándorlás, héberül gilgul nesámot, akkor Isten gyilkos. A csecsszópók halála ezek nélkül nem igazolható.

Könyvek, melyekben az ezer és egy éjszaka meséi találhatóak. Tízéves koromig mind a tíz kötete az ágyam mellett hevert.

Hazugságok könyve. Bevezetőjében Sul Khan-Saba Orbelian, a tudós grúz herceg azt fejtegeti, hogy igazat mondani nem lehet, mert az ember örökké hazudik. Akkor is, amikor emberfeletti küzdelmet folytat azért, hogy ne csapja be magát. Másutt azt írja, lehet igazat hazudni, és lehet hazug szóval igazat mondani.

A Szentírás politikai hasznáról. A szerzője Jacques-Bénigne Bossuet, egy főpap, aki a hercegek, a leendő uralkodók nevelésével megbízott főpapokat arra biztatja, hogy legszentebb feladatuk megértetni a gondjaikra bízott gyermekkel, hogy hit csak egy van: vakhit. „Felség, az egyház lát Ön helyett.”

Meghallgatott imák lexikona. Benne Ana Teresa Martínez de Texadillos, a granadai szent asszony Krisztus-fohászaival, melyekből máglyája tüzenél is forróbban süt a testi vágy.

Lélekszótár. Ki másé? Úgy van! Folietói Hugóé.

Aztán az álomleltárak sora.

Az első a bászrai Mohammed Ben Siriné. Korábban önálló könyvet szentelt a tardemáhnak, a héberek mély álmának, ami olyan sűrű, hogy Isten segítsége nélkül nem lehet belőle visszatérni. A második a bizánci Manuel Palaiologoszé. A harmadikat Alain de Lille szerkesztette egybe, aki a 13. század elején Istenhez vezető királyi útnak mondta az álmokat. A negyedik magyar: a *Gesta Hungarorum Hierosolim peregrinantium* feketének és pirosnak mondott álmait tartalmazza. Az ötödik a hanzavárosi német kalmáré, Arnold Fitz Thedmaré, aki 1270 körül Londonban a saját álmait jegyezte fáradhatatlanul.

Én azt sem hiszem, hogy a szó elszállna.

Hogy hihetném, hogy a leírt szó illékonyabb?

A kínai császár máglyára hordatta a tudós könyveket. Mégis megvannak. Szintúgy Alexandria és Krokodilopolisz nagy gyűjteményei. A Szerapeion és a zsidó színhedron tekercei. A méd Kambüszész, Caesar, Diocletianus hiába pusztított, a leírt szó él. Omár kalifa Alexandria száz gőzfürdőjének bömbölő kemencéibe hányatta a könyveket, azok mégis épségben vannak.

Valahol.

Koponyám csontfalai közt gyerekkori végtelen délelőttök játszani napsütése. Sarkon fordulok, harisnyás lábam alatt éppen csak nyikkan a selymes parkett. Hármát lépek előre, kettőt jobbra. Közelebb hajolok. Már a gerincükről is felismerem őket. Erre a polcra külön gyűjtöttem a kedvenceimet. Balról kezdem.

A Felhő-, Villám- és Mennydörgés mintakönyve.

Árnyékok atlasza.

Útmutató a lelkifurdaláshoz.

Bús Szelek enciklopédiája.

Illatok könyve. Ezt ő is sokat forgatta. Engem Granada rózsáinak, Szamarkand fűszereinek, Konstantinápoly balzsamainak illata érdekelt. Őt a romlás és enyészet bűzei foglalkoztatták.

De Monstris. Hugo de Sancto Caro munkája. 1469-ben adták ki, kétszáz évvel a halála után. Apám példánya valaha Mátyásé volt. Ott sűrűsödnek a lapszéleken a király jegyzetei.

A Felhőbe Borult Álmodók Mocsarának antológiája.

Etymologiae XIII. és XXI. Ki más? Sevillai Szent Izidor. Előbbiben felhők, szelek, vizek és tüzek, utóbbiban álmok, sejtések, jóslatok és csodák.

Híres névtelenek cselekedetei. A szerző Pseudo Anonymusnak nevezi magát.

A szabadulás ösvényei. Nem teljes ez sem. Csak a második kötet, amiben a tibeti haláldémon-portrékat gyűjtötte össze Fa-Hszien, a kínai szerzetes, aki oda és vissza végigjárta a Tibetbe vezető sivatagi ösvényt, mely a gonosz szellemek visításától és a szelek üvöltésétől hangos, és amelyen a halottak fehérítő csontjai jelölik az irányt.

Egy gazdagon illusztrált értekezés a karóba húzás szakszerű tudnivalóiról. Szerzője bizonyos Ecochoard mester, aki megjósolja, hogy karón végzi majd maga is. Nem tudjuk, jóslata beigazolódott-e.

Minden felsorolások felsorolása. (Ezé is.) Hieronymo de Santa Fe szerkesztette 1441-ben.

Corpus Dionysiacum. Titokzatos szerzője szerint a szentháromság lényege a Van, a Nincs és a Minden egysége.

Monstrorum historia, vagyis a Torzszülöttek gyűjteménye. A kígyókról és sárkányokról értekező Ulysses Aldrovandi munkája. Szó esik benne egy magyarországi elefántfejű emberről, és egy másikról, akinek teknőspáncél nőtt a hátán.

Magyar chirurgia, azaz a seb gyógyításának mesterségiről irt négy könyvek. Johannes Vitus Balsaratus nagy műve. Úgy rajzolt, mint Leonardo. Nem tudtam levenni a szemem a vázlatairól. Kislány voltam. Bámultam a hullák átmetszett gégéjét, a zúzott csontokat, a gödréből kifordított, kocsányon lógó szemet. Becsaptam a könyv fedelét. Bömböltem. Aztán kezdődött előlről. Apám lesújtó véleménnyel volt a sebészetről. Azt mondta: „Barbárság! Ezek csak ölni, törni, darabolni tudnak. Hentesek!” Annál többre értékelte Balsaratus művének ötödik, kéziratban maradt kötetét. *Az álmodozásoknak haszna, avagy értekezés a léleknek éjjeli munkálkodásáról.* Nem fért a fejébe, hogy ezt ugyanaz a „mészáros” vetette papírra.

Ostello di dolore. A ferrarai Johannes Manardus orvosi leveleinek 1535-ös baseli kiadása. Manardi szerint az ember minden korban boldogtalan. Annak kell lennie, hiszen mindig az értelmet és a boldogságot keresi, holott a földi világ a nyomor tanyája, a rothadás földje. Milyen pontos, nem? Ostello di dolore. A szenvedés hona. Apám már ezért is felfigyelt rá, de a ferrarai 1513-tól Budán működött, és később Lajos király udvari orvosaként Mária királyné álmait boncolgatta.

Hieronymus Cardanus: *Könyvecske a vigasztalásról.* Rómában, IX. Pius pápa hagyatékának árverésén bukkant rá apám, akit a vigasztalás és meghalás kifinomult technikái nem izgattak. Az a levél csigázta fel az érdeklődését, melyet a könyv fedele alá köttetett a szerző. Ebben megjövendölte halála helyét, napját, óráját és percét, majd tíz év múlva a megjelölt helyen és időben öngyilkos lett. A levelet titkos szeretőjének, egy Dante-rajongó fiesolei kis plébánosnak szánta, és kiderül belőle, hogy egész életében megszállottan kereste álmai jelentését. Ugyanis hitt a lélekvándorlásban, és az álmokat az elmúlt életek felderengő képeinek vélte.

Apám szerette. Azt mondta róla: „Tévedett, de közel járt a valósághoz. Az álom nem a régi életeink emlékfoszlánya. Nem is a lélek lehelete, ahogy Ágoston gondolja. Inkább olyan, mint a mélytengerek sötétjéből felszálló buborék.”

Dialogus magnus visionum et miraculorum. Heisterbachi Caesarius. Képzeld, apám ebből olvasott fel nekem este. Ez volt az esti mesém. Olyasmiket tartalmaz, hogy minden alvó ember ágya körül láthatatlan démonok és ártó szellemek ezrei ólálkodnak.

Opus Magicum, avagy a Húsz tudás könyve. Paulus de Praga, a zsidó huszita doktor vetette papírra, amikor a kamasz Mátyás, a későbbi király Prágában raboskodott. Miközben készült, a kíváncsi sátán is belepillantott, sőt hozzáért, és ezáltal olyan démoni kisugárzással itatódott át, hogy évszázadokra egy súlyos márványlap alá rejtették, nehogy halandó ember kézbe vehesse.

Az *Utolsó órák víziói*. Henricus Cornelius Agrippától, a nettesheimi kalandortól, aki már húsz évesen olyan mór praktikák után kutakodott Hispániában, amikkel az álmok ébren is láthatók. Amikor 1529-ben Pozsony környékén vérvád miatt kínpadra vontak egy csapat zsidót – Andreas Osiander evangélikus prédikátor szerint harmincan voltak, a krakkói Memor-könyv huszonnégyről ír –, Magyarországra hívták. Ő pedig jött, és akkor állította össze egyedülálló gyűjteményét a halálra ítélték utolsó éjszakáinak rémlátomásaiból. Könyvének sokáig csak egyetlen példánya létezett, mert úgy gondolta, az ember éretlen rá, hogy elé tárja saját hullőtermészetének lehangoló bizonyítékait.

Pseudomonarchia daemonum. Jan Weyer pokoli útikalauza egyetlen álomfolyam, melyet 1578. május 9-től július 17-ig, egymást követő 69 éjszaka álmódott. Ebben az egybefüggő álomfolyamban bejárja a pokol összes emeletét. Izzókamrákat, ólomfolyókat, savas fürdőmedencéket, katlanokat és kazánokat látogat végig, aztán megmutatják neki a hivatali helyiségeket is. Találkozik a pokol minisztereivel, az udvartartás tisztségviselőivel, a pokoli titkosrendőrség főnökeivel is. Látja 999.999.999 démonkatona díszfelvonulását, 666.666.666 lidérclovag lángoló vágóját.

Apám egy szavát sem hitte.

- Alakoskodik – mondta nevetve. – Képei nem az álomvilág képei, hanem az éber elme játékos, de logikus szüleményei. Csakhogy az álom nem a logika szerint építkezik. Az álom nem az értelem világa, hanem

a szenvedélyé. A szertartásoké. A mágiáé. Az álom a homály káprázata. Ha azt írná, hogy „láttam a baglyot, fején csuklya volt, és egy borotva élén ül”, akkor hinnék neki.

A halála után azt mondták rá, hogy szörnyeteg volt.

Az apám.

Hát nem volt az.

Sosem szidott, sosem emelt rám kezet. Nem közelített hozzám, mint férfi a nőhöz. Volt idő, amikor ez elkésérített. Azt reméltem, magának nevel. Mint a regények titokzatos őrgórfjai. Arra vártam, egyszer majd kiderül, hogy nem édes, hanem mostohaapám. Szerettem volna, ha levetkőztet. Ha arra kényszerít, hogy meztelenül kellessem magam neki a lakásban. De nem tett ilyet. Szerettem volna, ha simogat. Ha fürkészt tekintete testem minden zugába utat lel. Vágytam őt. Kívántam, hogy „aljas” szándékok vezéreljék. Ha vérfertőzés? Ám legyen. Azt sem tudom, vér szerinti apám volt-e. Anyámról soha nem beszélt, ezért azt a mesét eszeltem ki, hogy az emberpiacon vásárolt. Rám hagyta. Egyszer azt mondta, ha akarnám, anyám meglátogatna álmomban.

- Hogyan?

- Elalvás előtt szóljon hozzá. Kérje meg, hogy jöjjön el magához. Nem áll módjában megtagadnia a kérését.

Látják, így akadok el. Ezért marad mindig torzóban a könyvtár. Mint tornádó, mindent elsöprő tengerár, észrevehetetlen légáramlás, így vagy úgy, de előbb utóbb eltérítenek a gondolataim. A bölcsek azt mondják, a gondolkodás felső határa a csillagos ég. Meg hogy a gondolkodás nem egyéb, mint tervezés. Vagyis modellezés. Minden modellálódik. Az építész fejében a székesegyház, a szerzetesében az út, a szakácsében a disznótokány. A bölcsek azt is mondják, ha elképzeljük a modellt, amelyik éppen olyan összetett, mint a világegyetem, elképzeltük magát az univerzumot. Az intelligencia, mely képes elképzelni az univerzumot, maga a mindenség. Ha ez így van, akkor a teremtő, a teremtés és a teremtés tárgya ugyanaz. Igaz lenne, hogy minél részletesebb modelljét vagyunk képesek elkészíteni valaminek, annál jobban ismerjük az egészét is? Logikus, de nem feltétlenül igaz. Mert az eredetiség arány kérdése is. Egyre bonyolultabb modelleket fabrikálunk, mégsem tudunk semmit a világról. Önmagunkat sem ismerjük, nem hogy a körülöttünk élőket. Mit tudunk arról, hogy mi megy végbe egy emberi elmében? A saját gondolatainknak és érzete-

inknek sem vagyunk urai. Ábrándok, sejtések, fájdalmak. Félelmek, derű és ború. Szóvá vagy tetté sosem lényegülő, páraként elenyésző gondolatok. Meg nem történt beszélgetések. Léggé váló elhatározások, futó benyomások és valódi emlékek. Kép-, illat- és hangmorzszák. Álmok, víziók, megérzések. Múlt, ami lesz. Jövő, ami elmúlt.

Apám azt mondta: „Minden agy önnön univerzumának végtelen kocsonyájában ázik. A lélek pedig a vizek fölött lebeg.”

Azt is mondta: „Minden könyvtár kapu. Átjáró. Híd. Átjáró elméből elmébe. Egyik világból a másik világba. Éppúgy, mint a zene.”

A mi kapunk elpusztult. A papír elégett, a pergamen és a bőr elszenesedett, a bronzkapcsok megolvadtak. De vajon valóban elpusztult minden? Elpusztulhat egy könyvtár? A papír és a bőr elég, a réz és bronz megolvad. De eléghetnek a mondatok? Eléghetnek szavak, gondolatok, elképzelések? Elpusztulhat bármi, ami egyszer létezett?

Itt őrzöm a könyvtárat a fejemben.

Legenda aurea.

Visio Tundalus.

Visio Philiberti.

Visio Dricthelmi.

Cartas eruditas y curiosas. Benito Jerónimo Feijóo y Montenegro testvér démoni turistakalauza. Kezdőknek.

De contemptu mundi. Szerzője Henricus de Hassia, a Sorbonne alkancellárja, aki Lucifer létét bizonyítandón száz megkopasztott, éktelenül gágogó csupasz libát tereltetett az egyetem auditorium maximumába.

Tuti-Nameh, a híres perzsa Papagájkönyv. Addig kérleltem apámat, hogy mesélő állatot akarok, míg megbízta Ursula Obrodomicst, habár a föld alól is, de kerítsen egyet. Kerített. Szép is, nagy is, barátságos is. De hibás jószág. Ébren nem, csak álmában beszél. Az ágyam korlátján gunnyaszt, és ha elalszik, recepteket szaval. Ursula Obrodomicstól vette, akinek volt egy gibraltári majma, két kaméleonja, és a nyakában zsinóron a saját levágott mutatóujját hordta.

Pax Animae és Pax Sepulcri. A lélek és a sír békéje. Pápai Párizunktól.

A fehér tatárok országa. Tudják, mit állít benne Orczy Lőrinc? Figyeljenek! Azt írja, hogy a tatárok szerint a tér és az idő, amiben élünk, olyan, mint egy háló. Mint az ő állatszorból szőtt nomád sátraik,

melyek szövetén éjjeli égen ragyogó csillagokként szűrődnek át más idők és más helyek fényei és hangjai. Végtelen számú sátor, vagyis végtelen számú világ létezik, és mi az elfeledett ősök homályos bölcsességében felismerhetjük, az álmokban pedig bebarangolhatjuk a saját sátrunk szövetén túli világot.

Rupturae Insomniarum. Gregorius de Hungaria 1339-től 1353-ig tartó pekingi utazásának feljegyzéseit egy kávéházban kínálták apámnak. A magyar ferences titkos feljegyzéseit, melyeket nem XII. Benedek pápának, hanem a rendjének készítette, 1575-ben nyomtatták Antwerpenben. Ahogy felnyitotta a fedelét, az egy olyan bekezdésnél nyílt ki, ami megdobogtatta apám szívét. Egy hűvös éjszaka a régi mongol főváros, Karakurum lidérces romjai közt háltak meg. Kemény volt a föld, vékony a köpeny, Gergely mégis úgy aludt, mint a bunda. Pirkadatkor egy álom, ahogy ő írja, „*az Isten elfelejtett nyelve*”, felébresztette. Felült, a társai álomba merülve heverték körülötte. Gergely feltápáskodott, és elindult az orra után. A sivatagi hajnal sárgán derengett, sarujába hideg homok csorgott. Nem tudta, hová botorkál a halott városban, vitte a lába. Egyszer csak megálljt parancsolt neki a vezető szellem. A szaracénok negyedében, a hajdani mecset romjai közt letérdelt, magányos imába kezdett. A sivatag rőt homokbuckái fölött laposan sepert végig a kelő nap sugara, amikor egy rég elporladt nagykan kísértő szelleme ezt az intó szózatot intézte hozzá: „*Ha rémálmok gyötörnek, öld meg egy ellenségedet. Ha nem múlnak, másnap ölj meg még egyet, vagy elalvás előtt helyezd fel arcodra a mágikus álommaszkot.*”

(Részlet a szerző idei Könyvhétre megjelenő,
Az álomvadász című regényéből.)